

عنوان مقاله:

مولفه های حاکم بر رشد و توسعه محلات شهری یزد از آغاز دوره اسلامی تا پایان دوره آل مظفر براساس شواهد معماری و قراین تاریخی

محل انتشار:

کنفرانس بین المللی گردشگری، جغرافیا و باستان شناسی (سال: 1395)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسندگان:

عابد تقوی - استادیار دانشگاه مازندران

محسن قاسمی - عضو هیات علمی موسسه آموزش عالی گلستان

نفیسه حسنی نیا - فوق لیسانس باستان شناسی

خلاصه مقاله:

شهر یزد دارای یکی از وسیع ترین بافتهای تاریخی کشور می باشد که انسجام آن تا حدود زیادی حفظ شده است و زمانی شهر یزد را شکل می داد. این ساختار از همان آغاز از محلات مختلفی تشکیل شده بود که برخی از آنها در داخل حصار و برخی دیگر در خارج از آن قرار داشتند. مهمترین سوال مطرح شده این است که کدام یک از ساختارهای شهری در شکل گیری و گسترش شهر یزد نقش مهمی داشته اند شهر یزد از ساختارهای مختلفی همانند محلات، بازار، مدارس و ... تشکیل می شد. ساختار اصلی شهر متشکل از محلاتی بود که بوسیله شبکه کوچه ها و گذرهای مختلف، با هم ارتباط داشتند. در این شهر چندین مسجد جامع وجود داشت که مهمترین آنها مسجد جامع قدیم در میانه شهر قرار داشت. در دوره آل مظفر بازار چهارسوق در کنار آن ساخته شد. مدارس، مجموعه ها و بناهای عام المنفعه مختلفی احداث شدند که تاثیر زیادی در شکل گیری برخی از محلات داشتند. مهمترین منبع تامین آب شهر قنات های متعددی بود که بوسیله پایاب و آب انبار دسترسی را امکان پذیر کرده و آسیاب های متعددی نیز از آن بهره می بردند. در نتیجه می توان گفت در شکل گیری و توسعه شهر یزد عوامل متفاوتی دخیل بودند و هرکدام از آنها موجب شکل گیری و توسعه بخشی از شهر یزد شدند. از دوره آل کاکویه تا دوره آل مظفر تصویر کامل تری از روند تغییرات بوجود آمده در دست است. در این دوران، علاوه بر اینکه محلات جدیدی توسط برخی از حکام و بزرگان شکل می گیرد، ساختارهایی بوجود می آید که موجبات تغییر در ساختار کالبدی شهر را به وجود می آورند. این تغییرات یا شامل شکل گیری محله جدیدی در اطراف شهر یزد می شدند (محله امامزاده جعفر) و یا اینکه تغییراتی را در بطن محلات بوجود آورده و بر تعداد محلات تشکیل دهنده شهر یزد می افزود (مانند محله دارالشفاء یا وقت الساعت) محله های مذکور در گذر زمان با دگرگونی ها و تحولات بسیاری روبه رو بوده اند، برخی از آن ها هنگام تشکیل آبادی ها در خارج از شهر تاریخی یزد بوده اند که با توسعه تدریجی شهر و پیوستن به آن بخشی از شهر گردیده اند. تعدادی از آن ها نیز در حوادث سیل سال های 672 و 860 ه.ق به شدت تخریب شده اند که در این میان برخی از آن ها هم زمان دگر بار آباد شده اما بخشی همچون محلات دهاباد، نرسوآباد و در مدرسه عبدالقادریه هیچ گاه به رونق اولیه دست نیافتند. در نتیجه می توان به نقش مهمی که ساختارهای تشکیل دهنده یک شهر در تغییر ساختار کالبدی فضایی آن ایفا می کردند پی برد. همچنین می توان به برج و باروی شهر اشاره کرد که در حکام مختلف در طی چندین مرحله آن را گسترش داده و برخی از محلاتی خارج از حصار را به مجموعه داخل آن افزوده شده که همین امر باعث بوجود آمدن تغییراتی در شکل نهایی شهر یزد گردید. روش گردآوری اطلاعات نیز مشتمل بر مطالعات میدانی و اسنادی است.

کلمات کلیدی:

یزد- دوره اسلامی- محلات- مولفه های رشد- شواهد معماری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/635914>

